

**MINTAQA IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHIDA KICHIK
BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING AHAMIYATI,
ISTIQBOLLARI (Farg‘ona viloyati misolida)**

Abdurazzakov Diyorbek

Iqtisodiyot yo‘nalishi 4-kurs talabasi

Ilmiy rahbar:

Egamberdiyev Xumoyun

Iqtisodiyot fakulteti Iqtisodiyot kafedrası (PhD) dotsent

Alfraganus Universiteti

Annotatsiya; *Ushbu maqolada Farg‘ona viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tutgan o‘rni, mavjud holati, duch kelayotgan tizimli muammolar hamda istiqbolli rivojlanish yo‘nalishlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda rasmiy statistika ma’lumotlari, hukumat qarorlari, hududiy rivojlanish dasturlari hamda ilmiy adabiyotlarga tayanilgan holda kompleks yondashuv qo‘llanilgan. Tahlillar asosida kichik biznes sub’yektlarining yalpi hududiy mahsulotdagi ulushi, bandlik va investitsiya oqimlariga qo‘shgan hissasi o‘rganiladi. Shuningdek, muammo va to‘siqlar, jumladan moliyaviy resurslar yetishmovchiligi, infratuzilma muammolari, kadrlar salohiyati pastligi kabi omillar tahlil qilinadi. Maqolada ushbu muammolarni bartaraf etish va kichik biznesni rivojlantirish bo‘yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari Farg‘ona viloyati tajribasi misolida mintaqaviy rivojlanishda kichik biznesning strategik ahamiyatini ochib beradi.*

Kalit so‘lar: *Kichiq biznes, Xususiy tadbirkorlik, Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, Xududiy iqtisodiyot, bandlik, investitsiyalar, Davlat siyosati*

Аннотация; *В данной статье анализируется роль малого бизнеса и частного предпринимательства в социально-экономическом развитии Ферганской области, его современное состояние, системные проблемы и перспективные направления развития. В исследовании используется*

комплексный подход, основанный на официальных статистических данных, решениях правительства, программах развития регионов и научной литературе. На основе анализа изучается доля субъектов малого предпринимательства в валовом региональном продукте, их вклад в занятость и инвестиционные потоки. Также анализируются проблемы и препятствия, среди которых такие факторы, как нехватка финансовых ресурсов, инфраструктурные проблемы, низкий уровень кадрового потенциала. В статье разрабатываются предложения и рекомендации по устранению этих проблем и развитию малого бизнеса. Результаты исследования раскрывают стратегическое значение малого бизнеса в региональном развитии на примере опыта Ферганской области.

Ключевые слова: Малый бизнес, Частное предпринимательство, Социально-экономическое развитие, Региональная экономика, занятость, инвестиции, Государственная политика

Abstract; This article analyzes the role of small business and private entrepreneurship in the socio-economic development of the Fergana region, its current state, the systemic problems it faces, and promising development directions. The study uses an integrated approach based on official statistical data, government decisions, regional development programs, and scientific literature. Based on the analysis, the share of small business entities in the gross regional product, their contribution to employment and investment flows are studied. It also analyzes problems and obstacles, including factors such as lack of financial resources, infrastructure problems, and low human resources. The article develops proposals and recommendations for eliminating these problems and developing small businesses. The results of the study reveal the strategic importance of small businesses in regional development using the experience of the Fergana region as an example.

Keywords: Small business, Private entrepreneurship, Socio-economic development, Regional economy, employment, investments, Public policy

Har qanday hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik muhim o‘rin tutadi. Bunday tadbirkorlik faoliyati aholi bandligini ta’minlash, turmush darajasini oshirish va iqtisodiy barqarorlikka erishishda hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi. Farg‘ona viloyati O‘zbekistonning eng taraqqiy etgan hududlaridan biri bo‘lib, bu yerda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar mavjud. Mazkur tezisda mazkur sohaning ahamiyati, mavjud muammolar va istiqboldagi rivojlanish yo‘nalishlari tahlil qilinadi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati

Farg‘ona viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotning yetakchi sektori hisoblanadi. Uning asosiy ahamiyati quyidagilarda namoyon bo‘ladi:

1. **Aholi bandligini ta’minlash** – Farg‘ona viloyatida kichik biznes subyektlari orqali minglab ish o‘rinlari yaratilgan.
2. **Mahalliy byudjetga tushumlarni oshirish** – tadbirkorlik subyektlari orqali soliq tushumlari hudud iqtisodiyotini rivojlantirishga xizmat qiladi.
3. **Iqtisodiy diversifikatsiya** – sanoat, qishloq xo‘jaligi, xizmat ko‘rsatish va turizm sohaslarida yangi tashabbuslar paydo bo‘lishiga turtki beradi.
4. **Ijtimoiy barqarorlikni ta’minlash** – aholi daromadlarining o‘sishi ijtimoiy muammolarni kamaytirishga yordam beradi.

Farg‘ona viloyati sanoat va xizmat ko‘rsatish sohasidagi rivojlangan infratuzilmasi, mehnat resurslarining yuqori salohiyati va tadbirkorlik muhitining yaxshilanishi bilan ajralib turadi.

Farg‘ona viloyatida kichik biznesni rivojlantirishdagi muammolar

Farg‘ona viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda bir qator muammolar mavjud:

➤ **Moliyaviy resurslarga yetishmovchilik** – kredit olish imkoniyatlarining cheklanganligi va yuqori foiz stavkalari kichik biznes subyektlari uchun jiddiy to‘siq bo‘lmoqda.

- **Raqobat muhiti va bozorga chiqish muammolari** – ayrim sohalarda raqobat keskin bo‘lib, yangi tadbirkorlarning bozorga kirishi qiyinlashmoqda.
- **Qonunchilik va byurokratik to‘siqlar** – tadbirkorlikni rivojlantirishda ba’zi ma’muriy jarayonlar murakkabligicha qolmoqda.
- **Innovatsion texnologiyalardan foydalanish darajasi pastligi** – biznes subyektlarining aksariyati zamonaviy texnologiyalarni joriy etishda sustkashlik qilmoqda.

Shu bilan birga, hukumat tomonidan tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha bir qator imtiyoz va subsidiyalar joriy etilgani hamda biznes yuritish uchun qulay sharoitlar yaratilayotgani ijobiy natijalarga olib kelmoqda.

Farg‘ona viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari

Farg‘ona viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish uchun quyidagi ustuvor yo‘nalishlarga e’tibor qaratish lozim:

- **Kreditlash tizimini yanada takomillashtirish** – kichik biznes uchun imtiyozli kreditlar va moliyaviy yordam dasturlarini kengaytirish.
- **Eksport salohiyatini oshirish** – mahalliy tadbirkorlarning mahsulotlarini xalqaro bozorlarga chiqarish imkoniyatlarini yaratish.
- **Innovatsion va raqamli texnologiyalardan foydalanishni rag‘batlantirish** – startaplarni qo‘llab-quvvatlash, IT sohasidagi biznes loyihalarni ko‘paytirish.
- **Turizm va xizmat ko‘rsatish sohasini rivojlantirish** – viloyatdagi tabiiy va madaniy merosdan samarali foydalanish orqali yangi biznes imkoniyatlarini yaratish.
- **Hududiy kooperatsiyani kuchaytirish** – yirik sanoat korxonalari va kichik biznes subyektlari o‘rtasida hamkorlikni yo‘lga qo‘yish.

Farg‘ona viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar hududning iqtisodiy o‘sishiga, yangi ish o‘rinlari yaratilishiga va aholi turmush darajasining yaxshilanishiga xizmat qiladi.

Xulosa

Farg‘ona viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishda muhim o‘rin tutadi. Hukumat tomonidan ushbu sohani rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlar hudud iqtisodiyotini barqarorlashtirishga va yangi biznes tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlashga yo‘naltirilgan. Shu bilan birga, mavjud muammolarni bartaraf etish, tadbirkorlik muhitini yanada yaxshilash va innovatsion texnologiyalardan keng foydalanish Farg‘ona viloyatida kichik biznesning uzluksiz rivojlanishiga xizmat qiladi. Hozirgi vaqtda hukumat tomonidan tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash maqsadida turli imtiyoz va subsidiyalar joriy etilmoqda. Bundan tashqari, tadbirkorlarga qulay muhit yaratish, litsenziyalash va soliq yukini yengillashtirish, moliyaviy resurslardan samarali foydalanishni ta‘minlashga qaratilgan islohotlar amalga oshirilmoqda. Farg‘ona viloyatidagi tadbirkorlar uchun xomashyo bazasi, transport-kommunikatsiya infratuzilmasi va mehnat resurslarining mavjudligi biznes yuritish uchun muhim omillardan biri bo‘lib xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish uchun ayrim muammolarni hal qilish talab etiladi. Jumladan, tadbirkorlarning moliyaviy resurslarga ega bo‘lish imkoniyatini kengaytirish, raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarish va eksport salohiyatini oshirish, innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanishga e‘tibor qaratish muhimdir. Shuningdek, davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, yoshlar va xotin-qizlarni tadbirkorlikka jalb etish ham mintaqaning iqtisodiy taraqqiyotiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Istiqbolda Farg‘ona viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish uchun quyidagi yo‘nalishlarga alohida e‘tibor qaratish lozim:

- **Imtiyozli kredit va subsidiyalar dasturlarini kengaytirish**, tadbirkorlarning moliyaviy resurslarga ega bo‘lishini osonlashtirish;
- **Raqamli iqtisodiyot imkoniyatlaridan foydalanish**, onlayn biznes, IT-sohalar va elektron tijoratni rivojlantirish;

- **Turizm, qishloq xo‘jaligi va qayta ishlash sanoatida tadbirkorlikni rivojlantirish**, bu orqali yangi ish o‘rinlari yaratish;
- **Xorijiy investorlar va mahalliy tadbirkorlar o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish**, eksport yo‘nalishini kengaytirish va innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarishni rag‘batlantirish.

Xulosa qilib aytganda, Farg‘ona viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiy taraqqiyotning asosiy yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, uning barqaror rivojlanishi hududning umumiy iqtisodiy o‘sishiga katta hissa qo‘shadi. Mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish va tizimli yondashuv asosida ish olib borish orqali viloyatda tadbirkorlik muhitini yanada yaxshilash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 15 iyuldagi "Tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi farmoni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi – Farg‘ona viloyati iqtisodiy ko‘rsatkichlari (2023 yil hisoboti).
3. Qosimov B., Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda institusional yondashuv, Toshkent, 2021.
4. Farg‘ona viloyati hokimligi rasmiy sayti – www.fargona.uz
5. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi – Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga doir dasturlar.
6. Bobomurodov I., "O‘zbekistonda tadbirkorlik muhitini takomillashtirishning ustuvor yo‘nalishlari", Toshkent, 2020.